

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

КАФЕДРА ВІЙСЬКОВОЇ ХІРУРГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник кафедри військової хірургії

д.м.н., професор,

п-к м/с

Ярослав ЗАРУЦЬКИЙ

«23» липня 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВІЙСЬКОВА ХІРУРГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ третій (освітньо-науковий)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

вид дисципліни _____ обов'язкова
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ очна (денна)
(денна/заочна)

Київ – 2020/2021 навчальний рік

Опис курсу та веб-сайт його розміщення

Навчальна дисципліна «Військова хірургія» курсу професійної та практичної підготовки за спеціальністю (спеціалізацією) ад'юнктури, у тому числі педагогічний практикум складена відповідно до освітньої програми для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня очна (денна) форма навчання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є хірургія.

Обсяг дисципліни: 420 годин/ 14 кредитів ЄКТС.

Лекцій: 6 годин

Групові заняття: 60 годин

Практичних занять: 206 годин

Форма контролю: іспит

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «доктор філософії»: 57 робочих днів, включаючи педагогічну практику.

Мова викладання: українська.

Веб-сайт: [https://uvma.mil.gov.ua/#Adjuncture, Doctorate.html](https://uvma.mil.gov.ua/#Adjuncture,Doctorate.html)

1. Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Військова хірургія” є засвоєння теоретичної інформації та одержання практичної підготовки з питань етіології, патогенезу, клініки, діагностики (в т.ч. диференційної), лікування та профілактики основних хірургічних захворювань та суміжної патології, що найбільш часто зустрічаються в практиці військового лікаря, створення клінічного мислення, етичного відношення до хворого, що дозволить в повному обсязі удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції з хірургії для досягнення рівня знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог для отримання ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 14.01.03 «Військова хірургія».

2. Компетентності, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі хірургії, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі військової хірургії на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Програмні компетентності (загальні)

Дослідницькі компетентності

володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;

здатність до використання сучасного наукового обладнання та інноваційних технологій у галузі медицини;

компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.

Комунікативні компетентності

Здатність ефективно спілкуватися із спеціальною та загальною аудиторіями державною та іноземною мовами;

Здатність ефективно використовувати навички риторики;

Здатність представляти складну інформацію у зручний та зрозумілий спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну технічну лексику та методи;

Готовність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.

Здатність до ефективної професійної взаємодії.

Управлінські компетентності

Здатність працювати в умовах обмеженого часу та ресурсів, а також мотивувати та керувати роботою інших для досягнення поставлених цілей.

Викладацькі компетентності

Здатність педагогічно мислити, що передбачає наявність умінь: аналітичних, завдяки яким проявляється узагальнене вміння педагогічно мислити:

діагностувати педагогічні явища, аналізувати їх складові (умови, причини, мотиви, засоби, форми та інше); знаходити способи оптимального рішення педагогічних проблем тощо;

прогностичні, які проявляються в прогнозуванні педагогічного процесу, розвитку особистості та її соціальних відношень;

проективні, що полягають у конкретизації педагогічного прогнозування в планах навчання і виховання, обґрунтування способів та етапів їх реалізації: підбір змісту педагогічного процесу; визначення основних видів діяльності тощо;

рефлексивні, що проявляються в уміннях педагога аналізувати свою професійну діяльність: правильність постановки мети і завдань; адекватність змісту педагогічного процесу поставленим завданням; відповідність форм, методів, засобів індивідуальним і віковим особливостям суб'єктів навчання;

компетентність навчати суб'єктів навчання на практичних заняттях.

Особистісні компетентності

Здатність планувати та вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку;

Здатність навчатися, мати сучасний рівень навчання;

Здатність працювати автономно;

Здатність бути критичним і самокритичним;

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Етичні зобов'язання

Здатність діяти соціально, відповідально та громадянськи свідомо.

Програмні компетентності (професійні)

Загальнопрофесійні компетентності

Компетентність виконувати оригінальні дослідження в медицині та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів;

здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів;

здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз);

здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу українською та англійською мовами.

Спеціалізовано-професійні компетентності

Здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій медицини у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу;

здатність відокремлювати структурні елементи, що складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності 14.01.03 «Хірургія»;

здатність виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром патологічного стану чи захворювання шляхом співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу хворого та дані огляду хворого, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, використовуючи його складові, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення поставити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання;

здатність використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження пацієнта, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, здійснювати

диференціальну діагностику захворювань для тематичних напрямків зі спеціальності 14.01.03 «Хірургія»;

здатність відокремлювати структурні елементи, що складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності «Медицина»;

здатність розробляти нові і вдосконалювати наявні підходи до діагностики і лікування хірургічних захворювань;

здатність до розробки нових і вдосконалення наявних оперативних втручань, класифікацій.

3. Програмні результати навчання

Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.

Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення

Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.

Використовувати результати наукових досліджень в медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.

Управляти роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.

Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток.

Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.

Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРЕДИТНИЙ МОДУЛЬ. 1. ЗАГАЛЬНА ХІРУРГІЯ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.1 ХІРУРГІЯ ОРГАНІВ ЧЕРЕВНОЇ ПОРОЖНИНИ

Тема 1. Гострий холецистит

Тема 2. Гострий панкреатит

Тема 3. Виразкова хвороба шлунку і 12-ти палої кишки

Тема 4. Шлунково-кишкові кровотечі. Пілородуоденальні виразкові стенози

Тема 5. Гостра кишкова непрохідність

Тема 6. Рак шлунку

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.2 ХІРУРГІЯ ОРГАНІВ ГРУДНОЇ КЛІТКИ

Тема 7. Полікістоз, гіпоплазія, доброякісні пухлини легень, стравоходу, межистіння.

Тема 8. Грижа стравоходного отвору діафрагми. Кардіоспазм.

Тема 9. Плеврити, емпієма плеври.

Тема 10. Бронхоектатична хвороба

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.3 СУДИННА ХІРУРГІЯ

Тема 11. Хронічна венозна недостатність

Тема 12. Облітеруючі захворювання артерій

Тема 13. Флеботромбози та тромбоемболічні ускладнення

КРЕДИТНИЙ МОДУЛЬ 2. . ГНІЙНІ ХІРУРГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.1 ЗАГАЛЬНА ГНІЙНА ІНФЕКЦІЯ

Тема 14. Гнійні захворювання заочеревинної клітковини.

Тема 15. Перитоніт

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.2 РАНЬОВА ІНФЕКЦІЯ

Тема 16. Неклостридіальна анаеробна інфекція.

Тема 17. Анаеробна інфекція. Правець.

КРЕДИТНИЙ МОДУЛЬ 3. ВОЄННО-ПОЛЬОВА ХІРУРГІЯ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.1 ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ВОЄННО-ПОЛЬОВОЇ ХІРУРГІЇ

Тема 18. Організація і зміст хірургічної допомоги пораненим на війні

Тема 19. Сучасна бойова хірургічна травма

Тема 20. Травматичний шок

Тема 21. Кровотеча, крововтрата

Тема 22. Термічна травма.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.2 СПЕЦІАЛЬНІ ПИТАННЯ ВОЄННО-ПОЛЬОВОЇ ХІРУРГІЇ

Тема 23. Травма черепа і головного мозку

Тема 24. Травма хребта і спинного мозку

Тема 25. Травма грудної клітки

Тема 26. Травма живота

Тема 27. Травма таза і тазових органів

Тема 28. Травма кінцівок. Транспортна іммобілізація.

Тема 29. Пошкодження магістральних судин

Інформація про викладачів

Викладач	Заруцький Ярослав Леонідович
Вчений ступінь	доктор медичних наук
Посада	начальник кафедри військової хірургії
Наукові інтереси	Військова хірургія
Контактний телефон викладача	+380674456008
E-mail викладача	zarutsky@ukr.net
Викладач	Бурлука Володимир Володимирович
Вчений ступінь	доктор медичних наук
Посада	заступник начальника кафедри військової хірургії,
Наукові інтереси	Військова хірургія
Контактний телефон викладача	+380677164410
E-mail викладача	byrvv66@gmail.com
Викладач	Асланян Сергій Арменакович
Вчений ступінь	кандидат медичних наук
Посада	доцент кафедри військової хірургії Української військово-медичної академії
Наукові інтереси	Хірургія, травматологія, інноваційна діяльність в галузі хірургії
Контактний телефон викладача	+380965302098
E-mail викладача	sergeyaslanyan@ukr.net
Викладач	Ткаченко Андрій Євгенович
Вчений ступінь	кандидат медичних наук
Посада	старший викладач кафедри військової хірургії,
Наукові інтереси	Хірургія, травматологія, інноваційна діяльність в галузі хірургії
Контактний телефон викладача	+380960445172
E-mail викладача	andrtkach18@gmail.com

Методи викладання

Денна форма навчання з використанням фронтального та індивідуального навчання.

Пояснювально-ілюстраційний метод: лекції – 38 годин; групові заняття – 60 годин.

Репродуктивний метод: практичні заняття – 206 години; семінарські заняття – 60 годин.

Самостійна робота – 80 годин.

Політика курсу

При проведенні занять застосовуються основні педагогічні методи навчання: ділова гра, розігрування ролей, аналіз конкретних ситуацій, активне програмове навчання, ігрове проектування, стажування і проблемна лекція.

Види контролю та методи їх проведення

Для визначення рівня засвоєння ад'юнктами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- проведення попереднього тестування для визначення базового рівня знань слухачів;
- оцінювання слухача під час семінарських та практичних занять;
- оцінювання виконання індивідуального науково-дослідного завдання;
- проведення підсумкового модульного контролю за кожним модулем (диференційований залік), іспит.

Оцінка успішності ад'юнктів з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння модуля і має визначення за системою ECTS та шкалою, прийнятою в Україні.

Для тих ад'юнктів, які не склали підсумковий модульний контроль, по завершенню вивчення дисципліни передбачається термін для перескладання.

Розподіл балів, які отримують слухачі

Максимальна кількість балів, яку слухач може набрати під час всіх передбачених семінарських занять дорівнює 150 балів. За іспит слухач може набрати максимально 50 балів.

Рейтингова оцінка слухача з дисципліни **«Військова хірургія»** складається з балів, що він отримує **під час вивчення дисципліни:**

відповіді на 30 семінарських заняттях
проведення іспиту.

Система оцінювання за дисципліну

Робота на практичних та семінарських заняттях з дисципліни «Хірургія».

Оцінка за одну відповідь дорівнює:

- повне та самостійне виконання практичного завдання
або повна та обґрунтована відповідь на запитання 5;
- неповне, але самостійне виконання практичного завдання
або повна відповідь на запитання 4;
- виконання практичного завдання за допомогою викладача
або неповна відповідь на запитання 3;
- слухачі не здатний виконати практичне завдання навіть
за допомогою викладача або відсутня відповідь на
запитання 2.

Максимальна кількість балів на всіх практичних та семінарських заняттях дорівнює:

$$30 \times 5 = 150$$

Мінімальна кількість балів, яку слухач може набрати під час всіх передбачених практичних та семінарських занять з дисципліни, дорівнює:

$$30 \times 3 = 90$$

Критерії оцінювання занять з дисципліни "Військова хірургія"

Тема	Максимальний бал	Мінімальний бал
Тема 1	5	3
Тема 2	5	3
Тема 3	5	3
Тема 4	10	6
Тема 5	5	3
Тема 6	5	3
Тема 7	5	3
Тема 8	5	3
Тема 9	5	3
Тема 10	5	3
Тема 11	5	3
Тема 12	5	3
Тема 13	5	3
Тема 14	5	3
Тема 15	5	3
Тема 16	5	3
Тема 17	5	3
Тема 18	5	3
Тема 19	5	3
Тема 20	10	6
Тема 21	5	3
Тема 22	5	3
Тема 23	5	3
Тема 24	5	3
Тема 25	5	3
Тема 26	10	6
Тема 27	5	3
Всього	150	90
Іспит	50	30
Разом сума балів	200	120

Умови допуску до Іспиту

Залік з оцінкою складається після завершення вивчення всіх тем дисципліни на останньому контрольному занятті.

Слухач допускається до заліку з оцінкою, якщо він до його початку ліквідував заборгованість за всіма видами робіт, які передбачені робочим навчальним планом (робочою програмою навчальної дисципліни) та при

вивченні дисципліни набрав кількість балів, не меншу за мінімальну (90 бал).

Критерії оцінювання з оцінкою

Максимальна кількість балів, що може отримати слухач при складанні іспиту 50, а мінімальна – 30.

Критерії	Бали
повна відповідь на питання білету	50
не повна відповідь на питання білету	40
часткова відповідь на питання білету	30
відповідь на питання білету містить грубі помилки	0
відсутність відповіді на теоретичне питання білету	0

Порядок застосування рейтингової системи оцінювання

Рейтингова система оцінювання успішності з навчальної дисципліни доводиться слухачам на першому занятті.

Рейтингова оцінка (сума балів), яку слухач набрав з навчальної дисципліни за результатом всіх видів навчальних занять, доводиться до слухача на останньому занятті.

Рейтингова оцінка (в балах) навчальної дисципліни визначається як сума рейтингового балу, що слухач набрав протягом навчальних занять та рейтингового балу за результатами відповідей на заліку з оцінкою.

Для визначення оцінки за шкалою ЄКТС та національною шкалою рейтингова оцінка (в балах) навчальної дисципліни переводиться згідно з таблицею.

Рейтингова оцінка	Відсоткове співвідношення	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
180-200	90-100	A	відмінно
179-150	75-89	B,C	добре
149-120	60-74	D, E	задовільно
нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати слухач	менше 60	FX, F	незадовільно

Навчальна дисципліна зараховується слухачу, якщо він набрав не менше 120 балів.

Отримані результати вносяться до відомості обліку успішності.

Питання до іспиту

- 1) Показання і протипоказання до хірургічного лікування гриж діафрагми. Вибір хірургічного доступу.
- 2) Діагностика пухлин і кіст межистіння. Клінічні синдроми. Показання до хірургічного лікування.
- 3) Перерахуйте загально-клінічні та спеціальні методи досліджень при хворобах органів грудної клітини. і дайте їх коротку характеристику.
- 4) Інвазивні і неінвазивні методи діагностики вад серця. Ведення хворих у післяопераційному періоді.
- 5) Консервативне лікування емпієми. Плевральні пункції. Торакоцентез та дренування з активною аспірацією. Проточно-промивне ведення порожнини емпієми. Хірургічні методи лікування емпієми плеври.
- 6) Клініка і діагностика захворювання, форми і види бронхоектазів, варіанти і стадії клінічного перебігу захворювання.
- 7) Післяопераційні інтраплевральні кровотечі. Визначення поняття, частота, етіологія та патогенез післяопераційних інтраплевральних кровотеч.
- 8) Гострий і хронічний абсцес легені Визначення понять (гострий і хронічний абсцес, гангренозний абсцес), частота, місце серед інших гнійних захворювань органів дихання.
- 9) Вади розвитку бронхів, визначення понять: дивертикул бронху, стеноз бронху, бронхостравохідна нориця, синдром Вілсона - Кембела, бронхогенна кіста.
- 10) Невідкладна допомога при опіках стравохода. Показання до хірургічного лікування. Особливості лікувальної тактики в залежності від уражаючого фактора.
- 11) Найбільш типові локалізації та види сторонніх тіл бронхів. Клініка і діагностика сторонніх тіл бронхів.

Рекомендована література:

5. *ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ*
1. *AJMedP-2. Allied joint medical doctrine for medical evacuation. – 2011. – 54 p.*
2. *AJMedP-3. Allied joint medical doctrine for medical intelligence. – 2015. – 24 p.*
3. *AJMedP-4. Allied joint medical force health protection doctrine. – 2011. – 42 p.*
4. *AJMedP-5. Edition A Version 1, Medical communications and information systems (MedCIS). – 2013. – 46 p.*
5. *AJMedP-6. Edition A, Version 1, Allied joint civil-military medical interface doctrine. – 2015. – 96 p.*
6. *AJMedP-7. Edition A, Version 1, Allied Joint Medical Doctrine for Support to chemical, biological, radiological, and nuclear (CBRN) Defensive Operations. – 2015. – 62 p.*
7. *AJMedP-1. Allied joint medical planning doctrine. – 2011. – 90 p.*
8. *AJP-4.10, Edition B, Version 1, Allied joint doctrine for medical support. – 2015. – 146 p.*
9. *AMedP-1.10, Edition A, Version 1, Medical aspects in the management of a*

- major incident/mass casualty situation. – 2015. – 30 p.
10. AMedP-1.6, Edition A, Version 1. Medical evaluation manual. – 2016. – 143 p.
 11. AMedP-1.7, Edition A, Version 1. Capability matrix. – 2016. – 22 p.
 12. AMedP-1.8, Edition A, Version 1. Skills matrix. – 2016. – 88 p.
 13. AMedP-13(A) - NATO glossary of medical terms and definitions. – 2013. – 113 p.
 14. AMedP-24. Emergency medical care in the operational environment. – 2011. – 378 p.
 15. AMedP-8.1 Edition A Version 1, Documentation relative to initial medical treatment and evacuation. – 2013. – 18 p.
 16. Analyzing the US military's casualties in Iraq and Afghanistan. Tariq M. Ashraf, 2008. – 24 p.
 17. Army Tactics, Techniques, and Procedures No. 4-02 (ATTP 4-02) Army Health System. – 2011. – 124 p.
 18. ATP 4-02.5. Casualty care // Headquarters Department of the Army Washington, DC, 2012. – 152 p.
 19. Busse R. Системы социального медицинского страхования в Западной Европе / R. Busse, R. B. Saltman, H. Dubois // Главный врач. – 2008. – № 8. – С. 42-58.
 20. Busse, R. Системы социального медицинского страхования в Западной Европе / R. Busse, R. Saltman, H. Dubois // Главный врач. – 2008. – № 9. – С. 61-72.
 21. Capability-related medical support planning. – Belgium: Supreme Headquarters Allied Powers Europe, 1993. – 24 p.
 22. Chesser S.G. Afghanistan casualties: military forces and civilians / S.G. Chesser // Information Research Specialist. – 2012. – 8 p.
 23. Combat casualty care lessons learned from OEF and OIF / E. Savitsky, C.B. Eastridge [et al.] – Fort Detrik Borden Institute, 2012. – 566 p.
 24. Combat lifesaver course: student self-study interschool. Subcourse 0871. Edition C. / U.S. Army Medical Department Center and Scholl Fort Sam Houston, Texas. – 212 p.
 25. Emergency war surgery fourth United States Revision. – Borden Institute US Army Medical Department Center and School. – 2013. – 426 p.
 26. Evacuation in the field subcourse MD0001 EDITION 200 // U.S. Army medical department center and school Fort Sam Houston, Texas. – 190 p.
 27. FM 4-02.10. Theater hospitalization. – Headquarters, Department of the Army, 2000. – 204 p.
 28. FMI 3-90.6. Heavy brigade combat team. – Headquarters, Department of the Army, 2005. – 560 p.
 29. Gary W. Cooke. Stryker Infantry Carrier Vehicle // сайт Gary's Combat Vehicle Reference Guide 2009 [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://www.inetres.com/gp/military/cv/inf/M1126.html>.
 30. Hunnicutt R.P. Bradley. A History of American Fighting and Support Vehicles / R.P. Hunnicutt // Новато, Калифорния: Presidio Press, 1999. – 472 с.
 31. Joint medical doctrine. Joint Doctrine Publication 4-03 (JDP 4-03). – 2011. – 103 p.
 32. Joint warfare publication 4-00. Logistics for joint operations. – 2003. – P. 126.
 33. Leland A. American war and military operations casualties: lists and statistics / A. Leland // Information Research Specialist. – 2010. – № 1. – 18 p.

34. Medical evacuation policies in NATO (Allied joint doctrine for medical evacuation). Ingo Hartenstein Elbingerstr. 2 D-41844 Wegberg. – RTO-MP-HFM-157 – 6 p.
35. Medical evacuation. FM 4-02.2 Headquarters Department of the Army Washington, DC, 2007. – 204 p.
36. NATO medical support principles and policies // NATO Publication, Dec. 2013. – 29 p.
37. Planning for health service support: FM 8-55.– Washington: HQ, Department of the Army, 1994. – 213 p.
38. Ranger Medic Handbook. Edition for 75th Ranger Regiment // US Army Special Operations Command. - 2007. – 154 p.
39. Saltman R.B. Системы социального медицинского страхования в Европе. Глава 9. Контрактные отношения и оплата услуг поставщиков медицинских услуг в системах социального медицинского страхования/ R. B. Saltman, R. Busse, J. Figueras // Глав. врач. – 2009. – № 5. – С. 74-79.
40. Tactical Combat Casualty Care. Observations, Insights and Lessons. Handbook. – № 13-21, 2013. – 102 p.
41. The Military Balance / The international institute for strategic studies, 2013. – P. 572.
42. War surgery in Afghanistan and Iraq. A series of cases: 2003-2007 (Textbooks of Military Medicine) / S.C. Nessen, D.E. Lounsbury, S.P. Hetzn et al. – Walter Reed Army Center Borden Institute, 2008. – 400 p.
43. Арбітражний процесуальний кодекс України. (Розділи I, II, III, VIII).
44. Бадюк М.І. Проблеми впровадження системи якості медичної допомоги у закладах охорони здоров'я Міністерства оборони України / М.І. Бадюк, О.О. Микита // Військова медицина України. – К., 2015. – N 1. – С. 5-10.
45. Бадюк М.І., Солярик В.В., Бадюк Л.М. Окремі питання управління повсякденною діяльністю медичної служби: Навчальний посібник. – К.: УВМА, 2013. – 100 с.
46. Бадюк М.І., Солярик В.В., Бадюк Л.М., Ковида Д.В. Окремі питання економіки охорони здоров'я: Навчальний посібник. – К.: УВМА, 2014. – 104 с.
47. Бадюк М.І., Солярик В.В., Токарчук В.П., Заяц О.І. Організація бойової підготовки медичних підрозділів, частин та закладів Збройних Сил України: Навчальний посібник. – К.: УВМА, 2005. – 139 с.
48. Баєва О. Концептуальні засади підготовки менеджерів для галузі охорони здоров'я / О. Баєва // Вісн. Хмельницького нац. ун-ту. – 2005. – № 4. – Ч.2. – Т.3. – С. 21–25.
49. Баєва О.В. Менеджмент організацій: медичний та фармацевтичний менеджмент: навчальний посібник/ Баєва О. В. – К.: ВД «Персонал», 2009. – 336 с.
50. Баєва О.В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я: навчальний посібник. / Баєва О.В. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 640 с.
51. Бараш Ю.Н. Сучасні тенденції реформування сухопутних військ США та Німеччини – досвід для України / Ю.Н. Бараш // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 3(4). – С. 15-21.
52. Бардов В.Г., Бадюк М.І., Омельчук С.Т., Котуза А.С. та ін.. Медичний контроль (санітарний нагляд) за умовами життєдіяльності особового складу:

Навчальний посібник. – К.: УВМА, 2006. – 70 с.

53. Богомаз В.М Оцінка якості медичної допомоги в системі добровільного медичного страхування / В.М Богомаз // Главный врач. – 2007. – № 1. – С. 77-78.

54. Боровко И.Р. Изменение принципов оказания медицинской помощи и эвакуации пострадавших в условиях современных войн и вооруженных конфликтов / И.Р. Боровко, С.Н. Шнитко // Военная медицина. – №3. – 2011. – С. 5-7.

55. Верба А.В. Роль і місце військової медицини в єдиному медичному просторі України / А.В. Верба // Україна. Здоров'я нації: журнал. – К., 2015. – № 3. – С. 19-21.

56. Военно-полевая хирургия: работа хирургов в условиях ограниченности ресурсов во время вооруженных конфликтов и других ситуаций насилия. Том 2. / К. Жианну, М. Балдан, А Молде. – М.: МККК, 2013. – 679 с.

57. Вороненко Ю.В. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / під заг. ред. Вороненка Ю.В, Москаленка В.Ф. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 680 с.

58. Голяченко О.М., Сердюк А.М., Приходський О.О. Соціальна медицина, організація та економіка охорони здоров'я. Тернопіль – Київ – Вінниця. 1997 – 328 с.

59. Горачук В.В. Управління якістю медичної допомоги в закладі охорони здоров'я. – Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2012 – 212 с.

60. Громовик Б.П. Менеджмент і маркетинг у фармації./ Громовик Б.П., Гасюк Г.Д., Левицька О.Р.– К.: Медицина, 2008. – 750 с.

61. Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-22022019--446-dejaki-pitannja-bezperernogo-profesijnogo-rozvitku-likariv>. (Нормативний документ МОЗ України. Наказ від 22.02.2019 р. № 446).

62. Доктрина Союзного Командування Європи № 85-8 «Принципи, політика та параметри планування медичного забезпечення Союзного Командування Європи» від 26 жовтня 1993 р. – 100 с.

63. Доктрина Тылового обеспечения объединенных вооруженных сил НАТО. Глава 11. Медицинское обеспечения. – 2007. – С. 157-166.

64. Донабедиан А. Качество медицинской помощи: как оно может быть оценено? / А. Донабедиан // Качество медицинской помощи. Теория, практика, эволюция; Под ред. Н.О. Грехем. – 1996. – 241 с.

65. Егоршин А.П. Управление персоналом. – 2-е изд. – Н. Новгород: НИМБ. 1999. – 624 с.

66. Журавель В.И. Основы менеджмента в системе здравоохранения. - К., 1994. – 336 с.

67. Закон України "Про захист прав пацієнтів" // Главный врач. – 2008. – № 2. – С. 53-63.

68. Закон України від 20.12.91 р. № 2012-XII „Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей“ (в редакції від 17.09.2020)..

69. Закон України від 25.03.92 р. № 2233-XII „Про військовий обов'язок і військову службу“ (в редакції від 05.11.2020).

70. Закон України № 1647 Про правовий режим воєнного стану (06.04.2000).

71. Закон України від 06.12.91 р. № 1934-XII „Про Збройні Сили України“ (в редакції від 17.09.2020).

72. Закон України від 06.12.91 р. № 1933-ХІІ "Про оборону України" (в редакції від 17.09.2020).

73. Закон України від 21.10.93 р. № 3543-ХІІ "Про мобілізаційну підготовку та мобілізаційов (редакції від 25.09.2019).

74. Закон України № 3855 Про державну таємницю (21.01.94).

75. Закон України № 548 Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України (24.03.99)

76. Закон України № 549 Про Стройовий статут Збройних Сил України (24.03.99)

77. Закон України № 550 Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України (24.03.99)

78. Закон України № 551 Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України (24.03.99).

79. Закон України від 05.10.2000 р. №2017-ІІІ «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії».

80. Закон України від 1 липня 1993 року №3356-ХІІ "Про колективні договори і угоди".

81. Закон України від 16 квітня 1991 року №959-ХІІ „Про зовнішньоекономічну діяльність“.

82. Закон України від 21 вересня 1999 року №1075-ХІV. "Про правовий режим майна у Збройних Силах України".

83. Закон України від 21 вересня 1999 року №1076-ХІV "Про господарську діяльність у Збройних Силах України".

84. Закон України від 22 лютого 2000 року №1490 „Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти“.

85. Закон України від 23 вересня 1994 року №185/94-ВР „Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті“.

86. Закон України від 26 червня 1997 року №400/97-ВР „Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування“.

87. Закон України від 3 квітня 1997 року №168/97-ВР "Про податок на додану вартість" (зі змінами та доповненнями станом на 7 березня 2002 року №3118-ІІІ).

88. Закон України від 5 листопада 1991 року №1788-ХІІ „Про пенсійне забезпечення“.

89. Законах України 1 червня 2000 року №1775-ІІІ „Про ліцензування певних видів господарської діяльності“.

90. Законодавчі ініціативи у сфері запровадження системи загальнообов'язкового соціального медичного страхування в Україні // Главный врач. – 2008. – №1. – С. 34-39.

91. Збірник вказівок Головного фінансового управління Міністерства оборони України від 20 червня 2000 року №9 "Про введення в дію Інструкції про тимчасовий порядок фінансового планування, фінансування, витрачання та використання коштів за кошторисом Міністерства оборони України".

92. ИСО 9000-2000. Системы менеджмента качества. Основные положения и словарь (взамен ИСО 9000:1993 и ИСО 8402:1994). – 40 с.

93. Керівництво з медичного забезпечення Збройних Сил України / за ред. Андронатія В.Б., Клівенка Ю.Ф. – К. : НДІ ПВМ УВМА, 2016 – 512 с.

94. Кибанов А.Я. Основы управления персоналом: Учебник. – М.: ИНФА, 2002.
95. Кіча Д.І., Фоміна А.В. Основи економіки та фінансування охорони здоров'я, 2005.
96. Кодекс законів про працю України. Статті 1-20, 221-241.
97. Кодекс України „Про адміністративні правопорушення“ від 7 грудня 1984 року №8073-Х (в редакції від 05.12.2009).
98. Конвенция о запрещении или ограничении применения конкретных видов обычного оружия, которые могут считаться наносящими чрезмерные повреждения или имеющими неизбирательное действие / United Nations – Treaty Series. – 1983. – Vol. 1342, I-22495. – 195 с.
99. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року .К: Преса України, 1997 – 80 с.
100. Концепція до 2020 р. Організація контролю якості медичної допомоги в закладах охорони здоров'я: методичні рекомендації / Нац. мед. акад. після диплом. освіти ім. П.Л. Шупика, Укр. центр наук. мед. інформації та патент.-ліценз. роботи; уклад.: Ю.В. Вороненко [та ін.]. – Київ, 2014. – 43 с.
101. Корнюшко И.Г. Анализ использования полевых медицинских формирований в армиях стран НАТО и Вооруженных Силах Российской Федерации / И.Г. Корнюшко, С.В. Яковлев, Н.В. Мурашев др. // Военно-медицинский журнал. – 2011. – №12. – С. 4-13.
102. Корнюшко И.Г. Организация медицинского обеспечения вооруженных сил США / И.Г. Корнюшко, С.В. Яковлев, М.Р. Булатов и др. // Военно-медицинский журнал. – 2012. – №5. – С. 13-18.
103. Котуза А.С. Військово-медичний облік та звітність. Основи статистичного аналізу роботи та оцінка медичної служби військової частини (з'єднання) і військового госпіталю на мирний час: Навчальний посібник. – К.: УВМА, 2009. – 228 с.
104. Котуза А.С. Планування діяльності медичної служби Збройних Сил України: Монографія. – 2006. – 244 с.
105. Котуза А.С., Омельчук С.Т. Організаційні та методологічні основи управління системою військової охорони здоров'я на засадах ризик-орієнтованого підходу: Монографія. – 2005. – 228 с.
106. Кощев А.Г. Хирургическая тактика «Damage control» при лечении тяжелых боевых ранений и травм / А.Г. Кощев, А.А. Завражнов, П.Г. Алисов и др. // Военно-медицинский журнал. – 2001. – № 10. – С. 27-31.
107. Кранов А. Индивидуальная медицинская экипировка военнослужащих и комплектно-табельное оснащение подразделений Сухопутных войск США / А. Кранов // Зарубежное военное обозрение. – 2012. – №2. – С.51-57.
108. Кранов А. Оснащение полевых лечебных учреждений вооруженных сил США / А. Кранов // Зарубежное военное обозрение. – 2010. – № 3. – С.35-40.
109. Критерії (умови) державної акредитації лікувально-профілактичних закладів. – К.; 2007. – 142 с.
110. Крушельницька О.В. Управління персоналом: навчальний посібник. / Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. – К.: «Кондор». – 2003.
111. Кузьмін .Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту: Підручник. Вид. 2-ге, випр., доп. - К.: Академвидав, 2007. - 464 с.

112. Медичні стандарти первинної і вторинної медичної допомоги населенню / Заг. ред. Г. Росс, О.М. Новічкова, А.В. Степаненко, Д.В. Варивончик / NICARE. – К., 2006. – 238 с.

113. Менеджмент в охороні здоров'я. Управління організаціями у сфері охорони здоров'я : конспекти лекцій для слухачів спеціальності 8.15010006 “Державне управління у сфері охорони здоров'я ”галузі знань 1501 “Державне управління” / авт. кол. : Я. Ф. Радиш, Н. О. Васюк, Л. А. Мельник. –К. : НАДУ, 2015. – 92 с.

114. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента / Перевод с англ. – М.: Дело, 1992. – 572 с.

115. Москаленко В.Ф. Збереження та зміцнення професійного здоров'я військовослужбовців Збройних Сил України / В. Ф. Москаленко, О. Г. Шекера // Главный врач. – 2008. – № 11. – С. 81-82.

116. Нагорна А.М. Проблема якості в охороні здоров'я: Монографія / А.М. Нагорна, А.В. Степаненко, А.М. Морозов. – «Абетка-НОВА». – 2002 р. – 384 с.

117. Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва та Міністерством охорони здоров'я України № 38/63 від 16 лютого 2001 р. (зі змінами) «Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики».

118. Наказ Міністерства охорони здоров'я № 174 від 05.06.97 Про затвердження Положення про клінічний лікувально-профілактичний заклад охорони здоров'я.

119. Наказ Міністерства охорони здоров'я № 239 від 01.08.96 Про затвердження державних санітарних правил та норм.

120. Наказ Міністерства охорони здоров'я № 274 від 04.09.96 Про затвердження схем посадових окладів (ставок заробітної плати) працівників закладів охорони здоров'я та соціального захисту населення.

121. Наказ Міністерства охорони здоров'я № 359 від 19.12.97 Номенклатура лікарських спеціальностей.

122. Наказ Міністерства охорони здоров'я № 359 від 19.12.97 Про подальше удосконалення атестації лікарів.

123. Наказ Міністерства охорони здоров'я № 78 від 18.04.2000 Про затвердження Положення про державну санітарно-епідеміологічну службу Міністерства охорони здоров'я України.

124. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.04.2009 № 230 "Про затвердження Положення про Ліцензійну комісію МОЗ України".

125. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.02.2008 № 65 "Про затвердження стандартів надання адміністративних послуг в Міністерстві охорони здоров'я України".

126. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14.03.2011 № 142 "Про вдосконалення державної акредитації закладів охорони здоров'я".

127. Наказ Міністерства праці України від 28 червня 1993 року № 43 "Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій".

128. Наказ Міністра оборони України № 300 від 16.07.97 Про затвердження Положення про військове (корабельне) господарство Збройних Сил України (22.12.97).

129. Наказ Міністра оборони України № 9 від 17.01.2000 Про затвердження Інструкції про порядок відшкодування військовослужбовцям Збройних Сил витрат на службові відрядження в межах України.

130. Наказ МО України від 22.02.2016 № 95 «Про затвердження Концепції підготовки Збройних Сил України».

131. Наказ Міністра оборони України від 06.07.14 № 508 “Про затвердження Положення про організацію медичного забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України, які залучаються до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки”.

132. Наказ Міністра оборони України від 06.11.06 № 645 введено в дію “Керівництво з диспансеризації військовослужбовців Збройних Сил України”.

133. Наказ Міністра оборони України від 10.05.07 № 235 “Про затвердження Положення про організацію та здійснення медичного забезпечення Збройних Сил України за територіальним принципом”.

134. Наказ Міністра оборони України від 12.01.00 № 8 “Про заходи щодо попередження заносу та розповсюдження грипу і гострих респіраторних вірусних інфекцій серед особового складу Збройних Сил України”.

135. Наказ Міністра оборони України від 14.02.06 № 81 “Про затвердження Інструкції про проведення обов’язкового попереднього та періодичних оглядів у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України”.

136. Наказ Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402 „Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу та медичний огляд у Збройних Силах України“.

137. Наказ Міністра оборони України від 14.09.07 № 531 “Про затвердження Інструкції з організації та надання невідкладної медичної допомоги у Збройних Силах України”.

138. Наказ Міністра оборони України від 17 жовтня 2000 року №409 „Про затвердження Положення про умови та порядок виплати працівникам Збройних Сил України надбавки за вислугу років“.

139. Наказ Міністра оборони України від 20.02.08 № 59 “Про затвердження Положення про військово-медичні клінічні центри Збройних Сил України”.

140. Наказ Міністра оборони України від 24.12.10 № 690 “Про затвердження Тимчасового керівництва з обліку військового майна у Збройних Силах України”.

141. Наказ Міністра оборони України від 27 серпня 2001 року №293 „Про впорядкування умов оплати праці працівників військово-медичних закладів (підрозділів) Збройних Сил України“.

142. Наказ Міністра охорони здоров’я України від 11.09 2000 р. № 214 “Про затвердження плану поетапного переходу до організації первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини”.

143. Наказ Міністра фінансів України від 27 грудня 2001 року №604 “Про бюджетну класифікацію та її запровадження”.

144. Наказ МОЗ України від 24 лютого 2010 року N 163 «Про управління якістю медичної допомоги»

145. Наказ МО України від 29.05. 13 р. № 352 «Про затвердження Тимчасової інструкції про порядок організації і проведення перевірок та оцінювання набуття оперативних (бойових) спроможностей у ЗС України».

146. Наказ начальника ГВМУ МО України № 81 від 13.10.98 Про введення в дію Програми командирської (професійної) підготовки офіцерського складу військово-медичних частин та установ ЗС України.

147. Наказ Начальника Генерального штабу Збройних Сил України від 16.09.13 № 200 “Про затвердження Інструкції з діловодства в Збройних Силах України”.

148. Новічкова О. Посібник для розробників клінічних рекомендацій/медичних стандартів (скорочений варіант) / О. Новічкова, Г. Росс, А. Степаненко. – 2007. – 71с.

149. Общепрактическая и семейная медицина. Под ред. Михаэля М., Кохина. 1997, Минск. Беларусь. – 618 с.

150. Державна політика та економіка охорони здоров'я в Україні. Практикум. / М. Белінська, В. Григорович, Л. Жаліло та інші. За заг. ред. І. Розпутенка, І. Солоненка. – К.: Вид – во “К.І.С.” 2002. – 216 с.

151. Організація контролю якості медичної допомоги в закладах охорони здоров'я: методичні рекомендації / Ю.В. Вороненко, Н.Г. Гойда, О.З. Децик та ін. – К., 2014 р. – 42 с.

152. Організація медичного забезпечення збройних сил європейських держав: навч. посіб. з курсу інозем. мед. Термінології / [М.І. Бадюк, О.В. Рудинський, В.В. Солярик та ін.] – К.: СПД Чалчинська Н.В., 2014. – 104 с.

153. Організація медичного забезпечення збройних сил країн НАТО: Навчальний посібник / О.О. Сохін, О.В. Ричка, О.Ю. Булах та ін.; За ред. В.Д. Юрченка, В.В. Вороненка. – К., 2006. – 368 с.

154. Основи законодавства України про охорону здоров'я (1993) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2812-12>. – Назва з екрану. – (Закон України).

155. Осовська Г. В. Менеджмент організацій: підручник. / Осовська Г.В., Осовський О. А. – К.: Кондор, 2009. – 680 с.

156. Підгорна Л.М. Аналітичний огляд систем охорони здоров'я в різних країнах світу // Главный врач. – 2008. – №1. – С. 40-44.

157. Поживілова О. В. Науковий супровід реформування системи охорони здоров'я України: стан і тенденції розвитку [Текст] : монографія / О.В. Поживілова. – К. : ДКС-Центр, 2012. – 271 с.

158. Порядок контролю якості медичної допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1996-12>. – Назва з екрану. – (Нормативний документ Міністерства охорони здоров'я України. Наказ від 28.09.2012 № 752).

159. Організація медичного забезпечення військ: Підруч. для студ. вищ. мед. закл. освіти України III-IV рівнів акредитації / За ред. професора Бадюка М.І. – К.: “МП Леся”, 2013. – 430 с.

160. Організація медичного забезпечення механізованої бригади в обороні: навчальний посібник / Бадюк М.І., Солярик В.В., Савицький В.Л. та ін. – К.: МП Леся, 2018. – 108 с.

161. Організація медичного забезпечення механізованої бригади в наступальному бою: Навчальний посібник / Бадюк М.І., Солярик В.В., Шугалій Є.П. та ін. – К.: “МП Леся”, 2018. –141с.

162. Постанова Кабінету Міністрів України № 1138 від 17 вересня 1996 р. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти.

163. Постанова Кабінету Міністрів України № 765 від 15 липня 1997 р «Про затвердження Порядку державної акредитації закладу охорони здоров'я» (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-97-%D0%BF>. – Назва з екрану. – (Закон України).

164. Постанова Кабінету Міністрів України № 819 Про взаємодію медичних служб Збройних Сил та інших військових формувань із державною системою охорони здоров'я і про створення загальнодержавної системи екстремальної медицини (16.10.95).

165. Планування медичного забезпечення механізованого батальйону в умовах ведення оборонного бою / Бадюк М.І., Солярик В.В., Ковида Д.В., Козачок В.Ю., Середа І.К., Микита О.О., Бірюк І.Г. – К.: “МП Леся”, 2016. –96 с.

166. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 року № 659 „Про затвердження переліку груп власних надходжень бюджетних установ, вимог щодо їх утворення та напрямів використання“.

167. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2000 р. № 989 “Про комплексні заходи щодо впровадження сімейної медицини в систему охорони здоров'я”.

168. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1995 року №690 „Загальні положення про юридичну службу міністерства, іншого центрального органу державної виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації“.

169. Екстрена медична допомога військовослужбовцям на догоспітальному етапі в умовах збройних конфліктів: Навчальний посібник. / Бадюк М.І., Ковида Д.В., Микита О.О., Козачок В.Ю., Середа І.К., Швець А.В.; За редакцією професора Бадюка М.І. – К.: СПД Чалчинська Н.В., 2018. – 204 с.

170. Постанова Кабінету Міністрів України та Національного банку України від 31 серпня 1996 року №1033 „Про заходи щодо залучення додаткових надходжень до бюджету та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів для забезпечення фінансування“.

171. Постанова Ради Міністрів СРСР від 4 грудня 1981 року. №1145 „Про порядок і умови суміщення професій (посад)“ (у редакції. Постанов Ради Міністрів СРСР від 19.02.87р. №222, від 01.12.87р. №1367, від 05.02.88р. №153, від 31.05.88р. №689, від 17.08.89р. №657).

172. Правові аспекти надання платних медичних послуг в Україні / І.В. Яковенко та ін. // Главный врач. – 2008. – № 10. – С. 78-79.

173. Про внесення змін до наказу МОЗ України від 14 березня 2011 року № 142 "Про вдосконалення державної акредитації закладів охорони здоров'я". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0031-14>. – Назва з екрану. – (Наказ МОЗ України від 20.12.2013 № 1116).

174. Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги/ [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: [/http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3611-17](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3611-17). – Назва з екрану. – (Закон України від 7 липня 2011 року N 3611-VI).

175. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>. – Назва з екрану. – (Закон України від 05.10.2000 р. №2017-III).

176. Про затвердження Галузевої програми стандартизації медичної допомоги на період до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0597282-11>. – Назва з екрану. – (Наказ МОЗ України від 16.09.2011 р. № 597).

177. Про затвердження Галузевої програми стандартизації медичної допомоги на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110916_597.html. – Назва з екрану. – (Нормативний документ МОЗ України. Наказ від 16.09.2011 р. № 597).

178. Про затвердження Концепції управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110801_454.html. – Назва з екрану. – (Нормативний документ Міністерства охорони здоров'я України. Наказ від 01.08.2011 № 454).

179. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики»}{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1105 від 27.12.2017.

180. Про затвердження Положення про Ліцензійну комісію МОЗ України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0677282-12/sp:max20>. – Назва з екрану. – (Наказ МОЗ України від 31.08.2012 № 677).

181. Про ліцензування видів господарської діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>. – Назва з екрану. – (Закон України № 222-VIII від 02.03.2015 р.).

182. Про стандартизацію. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>. – Назва з екрану. – (Закон України від 5.06.2014 р. № 1315-VII).

183. Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2001-12/para8>. (Нормативний документ МОЗ України. Наказ від 28.09.2012 р. №751 (зі змінами від 2018 р.)).

184. Про створення формулярної системи забезпечення лікарськими засобами закладів охорони здоров'я. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1003-09>. – Назва з екрану. – (Наказ МОЗ України від 22.07.2009 № 529 (зі змінами)).

185. Рекомендації Міністерства юстиції України від 15 січня 1996 року №2 "Про порядок ведення претензійної та позовної роботи на підприємстві, в установі, організації".

186. Рекомендації щодо вдосконалення системи управління якістю медичної допомоги в Україні: акредитація медичних закладів. Представництво Європейської Комісії в Україні. – Київ, 2009. – 64 с.

187. Військово-медична доктрина України — затверджена КМУ від 31 жовтня 2018 року.
188. Рожкова І. В. Конкурентоспроможність регіонального управління охороною громадського здоров'я в умовах суспільних трансформацій в Україні : монографія / І. В. Рожкова. — К. : Фенікс, 2009. — 372 с.
189. Російсько-українсько-англійський довідник з військової та екстремальної медицини / НДІ проблем військової медицини ЗС України.— За ред. В.Я. Білого і О.О. Сохіна. — 2-е доп. і випр. вид. — Ірпінь, 2003. — 242 с.
190. Рульєв В.А., Гуткевич С.О. Менеджмент: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 312 с.
191. Системы социального медицинского страхования в Западной Европе // Главный врач. — 2008. — № 7. — С. 44-54.
192. Системы социального медицинского страхования в Западной Европе. Глава 7. Солидарность и конкуренция в странах с системой социального медицинского страхования // Глав. врач. — 2009. — № 2. — С. 32-41.
193. Системы социального медицинского страхования в Западной Европе. Глава 9. Контрактные отношения и оплата услуг поставщиков медицинских услуг в системах социального медицинского страхования // Глав. врач. — 2009. — № 6. — С. 41-49.
194. Скакун М.П. Основи доказової медицини / М.П. Скакун. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. — 244 с.
195. Сохін О.О. Лікувально-евакуаційне забезпечення Збройних Сил у країнах НАТО: Навч. посібник / За ред. В.Я. Білого і В.В. Паська. — К.: УВМА, 2002. — 134 с.
196. Соціальна медицина та організація здоров'я. /Під редакцією Вороненка Ю.В., Москаленка В.Ф. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 676 с.
197. Сумісний наказ Академії медичних наук України та Міністра охорони здоров'я України від 23.02.2001 р. № 72 “Про затвердження окремих документів з питань сімейної медицини”.
198. Стандарт підготовки І-СТ-3 (видання 2): підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. — К.: “МП Леся”, 2015. — 148 с.
199. Стандарт підготовки: Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї) (видання 1). — К.: “МП Леся”, 2015. — 416 с.
200. Управління повсякденною діяльністю медичної служби / За ред. Бадюка М.І. — К.: “МП Леся”, 2012. — 382 с.
201. Форми та зміст медичної облікової документації для медичних підрозділів військових частин Збройних Сил України: Методичні рекомендації / [В.І. Рудь, О.В. Горішна, Г.В. Іванцова та ін.]; за ред. д.мед.н., проф. О.М. Власенко. — К: УВМА, 2014. — 261 с.
202. Хвисюк М.І. Менеджмент в охороні здоров'я: підручник. Частина 1/ За заг. ред. Хвисюка М.І., Парфьонова І.І. — Х.: ТОВ «Оберіг», 2008. — 358с.
203. Хвисюк М.І. Менеджмент в охороні здоров'я: підручник. Частина 2/ За заг. ред. Хвисюка М.І., Парфьонова І.І. — Х.: ТОВ «Оберіг», 2008. — 550 с.
204. Цивільний кодекс України.
205. Шевченко Ю.Л., Гуров А.Н. Экономика медицинского обеспечения войск. // Учебное пособие. — С.-Петербург, 1996. — 157 с.

206. Шиган Е.Н. Системный анализ в здравоохранении. М., 1992.
207. Шутов М.М. Економіка та менеджмент охорони здоров'я: регіональний аспект: навчальний посібник / Шутов М.М. . – Харків, 2000. – 365 с.
208. Щепин О.П., Стародубов В.В., Линденбрaten А.Л., Галанова Г.И. Методологические основы и механизмы обеспечения качества медицинской помощи. – М., 2002. – 176 с.

Провідний лектор:

Начальник кафедри військової хірургії
доктор медичних наук, професор
полковник медичної служби

Ярослав ЗАРУЦЬКИЙ